

ХРОНІКА

Микола Москалюк

ДО 65-РІЧЧЯ ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА НАН УКРАЇНИ О. П. РЕЄНТА

Олександр Петрович Реєнт народився 10 травня 1949 р. у с. Дяківці Літинського району, що на Вінничині. Зі шкільної пори Олександр Петрович засвоїв просту життєву мудрість, яку батько стисло виклав у двох настановах: “Шануй людей праці і знай усьому справжню ціну”. Петро Йосипович та його дружина Ірина Трифонівна змалку привчали дітей до виконання домашніх обов’язків, яких у селі завжди вистачає.

Після школи О. П. Реєнт подав документи до столичного ВНЗ, але дві спроби 1966 й 1967 рр. (отримав усі “четвірки” і не проходив за конкурсом) закінчувалися невдачами. Однак це не зупинило загартованого працею юнака. Третю спробу довелося відкласти на два роки, оскільки настав час служити в армії.

Повернувшись до Києва, юнак подав документи до Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького (нині Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова) на історико-педагогічний факультет. І вже восени потрапив у вир студентського життя.

Із 1973 р., виконуючи обов’язки заступника секретаря комітету комсомолу, а з 1974 р. секретаря, Олександр Петрович намагався активізувати та урізноманітнити громадську діяльність студентів, спрямувати її у творче русло.

У 1975 р. завершився курс навчання на історико-педагогічному факультеті. Олександр Петрович отримав рекомендацію до аспірантури. У листопаді 1977 р. О. П. Реєнт був зарахований до аспірантури Інституту історії АН УРСР з відривом від виробництва. Науковим керівником було призначено академіка М. І. Супруненка.

15 листопада 1980 р. О. П. Реєнта було затверджено на посаді молодшого наукового співробітника відділу, а вже через рік відбувся успішний захист кандидатської дисертації на тему “Робітничий клас радянської України на завершальному етапі громадянської війни (1920 р.)”.

3 травня 1984 р. О. П. Реєнт – старший науковий співробітник відділу Великої Жовтневої соціалістичної революції та громадянської війни Інституту історії АН УРСР. Цього ж року вийшла і перша монографія “Рабочий класс советской Украины на завершающем этапе гражданской войны (1920)”.

Молодий, перспективний учений поринув у напружену наукову роботу, виконував обов’язки ученого секретаря відділу, відповідального секретаря колективної монографії “Антинародна імперіалістична інтервенція на Україні”, готував доповідні записки для Бюро відділення історії, філософії та права АН УРСР. У 1989 р. побачила світ документальна повість “Бесстрашный бронепоезд”, написана О. П. Реєнтом за спогадами учасника громадянської війни Г. А. Печенка.

Наукова і громадська зрілість Олександра Петровича припадає на 90-і роки. Можливості, що відкрилися з початком перебудови, учений використав для поглибленого вивчення джерельної бази періоду 1917–1921 рр. При нагоді стало його дворічне стажування (1990–1991 рр.) в Інституті історії СРСР АН СРСР.

Кропітка робота в архівах, Державній бібліотеці СРСР, Інституті наукової інформації супроводжувалася активним спілкуванням з провідними ученими з досліджуваної проблематики: С. Г. Гімпельсоном, В. П. Дмитрієнком, І. І. Мінцем, Т. В. Осиповою, І. І. Розгоном та ін.

На початку 1990-х років гуманітарії постали перед необхідністю переорієнтації на нові методологічні підходи в інтерпретації явищ суспільного життя і минулого, ревізії понятійно-категоріального апарату, пошуку власного місця у світовому науковому процесі. Далеко не всі виявилися готовими до серйозного, критичного аналізу стану історичної науки, власної самоідентифікації в науковому дискурсі. О. П. Реєнт став одним із небагатьох, хто взяв на себе таку місію. Трактуючи ситуацію, що склалася у вітчизняному історієписанні як кризову, вчений не тільки констатував і позначив “больові точки” й “вузькі місця”, а й спробував окреслити засоби їхнього подолання, визначити головні вектори “прориву” й органічної інтеграції у світовий науковий простір. Ці концептуальні теоретичні напрацювання започаткували науковий дискурс в осягненні місця та ролі фундаментальних досліджень у житті держави та суспільства на принципово новому етапі їх розвитку.

Новий етап у житті Олександра Петровича розпочався у квітні 1994 р., коли його було призначено виконуючим обов'язки заступника директора Інституту історії України з наукової роботи. В цьому ж році науковець став заступником головного редактора “Українського історичного журналу”. У 1994 р. відбувся захист докторської дисертації “Робітники України в 1917–1920 рр. (соціально-політичні та економічні зміни)”. 10 липня 1996 р. Президія НАН України затвердила О. П. Реєнта на посаді заступника директора.

Виконання адміністративних функцій вимагало нового рівня вимог до себе, вдумливого підходу до кожного питання, яке доводилося розв'язувати. У тому, що “дебют” на новій посаді пройшов успішно, Олександр Петрович завдячує всім членам Вченої Ради Інституту історії України, керівництву інституту в особі директора, академіка НАН України В. А. Смолія. Головне своє завдання на новій посаді О. П. Реєнт вбачав у реалізації стратегічної наукової й суспільної діяльності Інституту історії України, виробленої дирекцією та схваленої Президією НАН України. Предметом його особливих турбот стали активізація роботи “Українського історичного журналу”, оновлення матеріальної бази комп'ютерно-видавничого відділу відповідно до сучасних вимог, а також комп'ютеризація всіх підрозділів інституту, організація доступу до глобальної інформаційної мережі. Водночас не залишилися без належної уваги проблеми бібліотеки, поліграфічної дільниці й комплекс поточних справ, можливо, менш помітних, але важливих і необхідних для життєдіяльності наукової установи.

23 квітня 1998 р. О. П. Реєнту присвоєно вчене звання професора зі спеціальності “Історія України”. З 19 травня 1999 р. Олександра Петровича призначено завідувачем відділу історії України XIX – початку XX ст. з метою осучаснити форми та методи роботи відділу.

Із 2000 р. регулярно виходить збірник наукових праць “Проблеми історії України XIX – початку XX ст.”, незмінним головою редакційної колегії якого є Олександр Петрович. Рецензуючи перші номери видання, Ю. І. Терещенко і С. Л. Гнатюк звернули увагу на досить добре продуману проблемно-тематичну структуру збірника. На початку 2014 р. світ побачили вже 22 випуски. Олександр Петрович є також членом редколегій таких наукових видань, як “Історичний журнал”, “Ucrainica Polonica”, “Історія України: маловідомі імена, події, факти”, “Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики”, “Український історичний збірник”, кількох міждисциплінарних журналів.

Іntenсивно працює О. П. Реєнт і на ниві атестації наукових та педагогічних кадрів. У грудні 1997 р. президія Вищої атестаційної комісії України призначила

Олександра Петровича головою Експертної ради ВАК з історичних наук, обов'язки, які він виконував у 1997–2001 рр., обирався членом президії ВАК України в 2009–2011 рр. та членом Державної атестаційної колегії МОН України з 2011 р. О. П. Реєнт – член спеціалізованих учених рад із захисту дисертацій Інституту історії України НАН України та Донецького національного університету.

Незважаючи на постійну працю в академічній установі та багаторічні дослідження проблем фундаментальної науки, О. П. Реєнт ніколи не був “кабінетним” ученим. У 70–90-і рр. викладав історичні дисципліни студентам КДПІ ім. О. М. Горького, а також Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого, курсантам Вищої школи міліції МВС СРСР, Київського державного лінгвістичного університету. Він є автором навчальних посібників з історії України для 9 і 10 класів загальноосвітньої школи, а також низки університетських підручників та посібників, понад 600 наукових публікацій, у тому числі близько 40 індивідуальних і колективних монографій, енциклопедично-довідкових видань.

Дбайливо плекає Олександр Петрович майбутні кадри, опікуючись молодими науковцями, які досліджують проблематику історії України періоду ХІХ – початку ХХ ст. Докторанти, аспіранти і здобувачі, які захистили дисертації під його керівництвом, нині працюють в різних містах України. Працями високого рівня свою приналежність до наукової школи О. П. Реєнта засвідчують відомі в Україні та далеко за її межами доктори історичних наук Б. І. Андрусин, І. В. Довжук, О. Є. Лисенко, А. І. Павко, А. М. Міхненко, В. М. Орлик та багато інших. Під науковим керівництвом О. П. Реєнта захистили кандидатські та докторські дисертації понад 40 науковців.

На початку 1990-х рр. разом із академіком П. Т. Троньком, як перший заступник голови правління Всеукраїнської спілки краєзнавців, О. П. Реєнт відроджував краєзнавчий рух в Україні, наполегливо формував регіональні організації Спілки, жваво розробляв перспективні напрями та програмні положення діяльності краєзнавців. 23 січня 2012 р. на V (позачерговому) з'їзді Національної спілки краєзнавців України делегати одногослосно обрали його очільником Спілки.

Для зміцнення наукової бази краєзнавства науковець розробив концепцію діяльності Інституту краєзнавства, оформлено його попередній формат: науково-методичний кабінет краєзнавства, у рамках якого послідовно розробляються питання освітянського краєзнавства – підготовлено підручник для студентів вищих навчальних закладів “Основи краєзнавства”, бібліотечного краєзнавства – здійснюється проект “Електронний каталог краєзнавчих видань України”, музейного краєзнавства – запроваджено медіа-проект “Музейні скарби України”.

Прагнення популяризувати сучасні історичні знання також знайшло своє втілення у сприянні створенню і становленню кафедри методології та методики викладання історичних дисциплін за всебічної підтримки ректора Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, доктора історичних наук, професора, академіка НАПН України Коцура Віктора Петровича, яка за активної участі Інституту історії України поступово перетворилася на осередок науково-методичної роботи в інституті.

Повсякденну напружену працю Олександра Петровича гідно відзначено науковою громадськістю й державними органами. Наказом міністра освіти від 20 вересня 1996 р. “За вагомий внесок у підготовку підручників, навчальних посібників та програм з історії України”, Олександра Петровича нагороджено знаком “Відмінник народної освіти”. 16 вересня 1997 р. вийшов Указ Президента України про присвоєння Олександрові Петровичу звання “Заслужений діяч науки і техніки України” “За вагомий внесок у розвиток краєзнавства, збереження

національної історико-культурної спадщини”. 7 квітня 2000 р. Олександра Петровича обрано членом-кореспондентом НАН України, що є високою оцінкою його творчих та організаторських здібностей, 2001 р. став лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки за цикл праць “Україна крізь віки”. О. П. Реєнт також нагороджений грамотою Верховної ради України “За заслуги перед українським народом”, Орденом “За заслуги” III ступеня, Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня, Орденом Христа Спасителя, Орденом “За заслуги” II ступеня та ін. Однак О. П. Реєнт спокійно ставиться до власних нагород. Головне для нього – повсякчас відчувати пульс життя, встигати за його перипетіями.

Попри зайнятість, О. П. Реєнт завжди готовий до неформальних зустрічей, розв’язання нагальних питань, з якими звертаються до нього не лише співробітники інституту, а й учені з інших ВНЗ та установ країни. Його відкритість, щирість і порядність підкріплюються активною життєвою позицією, готовністю надати допомогу колегам та землякам.

Справжньою відрадою для Олександра Петровича є дві його доньки – Наталка й Олена та троє онуків. Затишне родинне життя разом з дружиною Валентиною Іванівною дає розраду в нелегкі хвилини, впливає нові сили, заряджає впевненістю у завтрашньому дні.

У всіх своїх рідних, близьких та друзях звіряє він правильність обраного шляху й потрібність справ, до яких долучається. Можливо, тому здається невичерпною його віра в людей, їх неосяжний творчий потенціал, здатність власними силами будувати своє майбутнє.

Свій ювілей Олександр Петрович зустрічає в доброму здоров’ї і з амбітними планами щодо майбутнього української історичної науки, виховання нових поколінь істориків-фахівців. Тож бажаємо ювілярові довгих років, невичерпного натхнення і рясних урожаїв на науковій ниві!